

Вечоринська Т. В.

ORCID: 0000-0002-6942-4237

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри мов і літератур Далекого Сходу
та Південно-Східної Азії

Навчально-науковий інститут філології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

СТАНОВЛЕННЯ І СЬОГОДЕННЯ КИТАЙСЬКОМОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В КАНАДІ

Ключові слова: всесвітня китайськомовна література, китайськомовна література Канади, канадська література, китайська література, китайська мова.

Згідно з історичними даними перші китайські іммігранти прибули до Західної Канади в 1788 році для робіт на суднобудуванні. Утім, широкомасштабна імміграція почалася в 1858 році, коли велика кількість китайських робітників приїздили до Канади з Каліфорнії та Китаю для робіт з видобутку золота, а згодом, у 1870–1880-х роках, – для розбудови Канадської тихоокеанської залізниці [3]. Китайські іммігранти робили важливий внесок у розвиток рибальства, торгівлі та лісозаготівлі Канади, створювали китайські квартали та поселення для китайські громади.

Китайськомовній літературі в Канаді раннього періоду бракувало репрезентативних постатей чи видатних творів, вона була представлена здебільшого народною творчістю у жанрі парних написів дуйлянь, віршами і пісенними мотивами. Враховуючи, що більшість робітників прибували до Канади з провінції Гуандун, мова ранніх китайськомовних творів вирізнялася лінгвокультурними особливостями цієї місцевості. Подеколи автори публікували свої твори у китайськомовних друкованих виданнях, але здебільшого вони розповсюджувалися серед китайської діаспори в усній формі [1, с. 8]. Серед ранніх китайськомовних газет у Канаді, що містили літературні додатки, можна виділити: «Дахань гунбао» (《大汉公报》, рік заснування 1907) та «Сіньбао» (《新报》, рік заснування 1908).

Протягом ХХ століття китайська спільнота у Канаді неодноразово стикалася із утисканнями і дискримінацією. У 1885 та 1903 роках уряд Канади двічі збільшував податки для нових іммігрантів, а після

введення в дію Акту про виключення китайців (排华法案) в 1923 році кількість хуацяо у Канаді поступово зменшувалась. Канадські китайці протягом тривалого часу страждали від дискримінації та ізоляції, безумовний вплив на їхнє моральне становище мала й війна опору Японії на батьківщині. Відповідно, канадська китайськомовна література цього періоду вирізнялася болючим мовчанням. Цікавою особливістю існування китайської спільноти в Канаді 1920-х років були так звані читацькі клуби (阅书报社), або «духовні кав'ярні» (精神咖啡馆), де читання книг і газет, обговорення творів китайської літератури було приводом зібратися та поділитися новинами життя в Канаді та на батьківщині. Окрім об'єднання громади, популяризації китайських газет і періодичних видань, такі гуртки сприяли духовному і культурному збагаченню спільноти, а також надавали підґрунтя для плекання майбутніх літературних талантів [1, с. 10].

У 1947 році, після багатьох років боротьби, Акт про виключення китайців було скасовано, і канадські китайці отримали право голосу. Після закінчення Другої світової війни китайсько-американська літературна творчість у Канаді почала поступовий розвиток.

1950–1960-ті роки можна вважати періодом, коли твори китайськомовної діаспори в Канаді досягли професійного рівня. Платформами для культивування письменства були літературні спілки, що створювалися канадськими китайцями другого та третього покоління: товариство «Хайфен» (海峰会), створене у Ванкувері в 1957 р., що об'єднувало літературу, спорт і мистецтво; літературно-мистецька спілка «Сінчао» (新潮文艺社), створена у 1958 р. в Калгарі, якою було започатковане «Літературно-мистецьке двомісячне видання Сінчао» (《新潮文艺双月刊》), де публікувалися романи, вірші, есеї та інші твори.

Література китайської діаспори у Канаді здебільшого представлена канадською китайськомовною літературою та канадською англomовною літературою, створеною вихідцями з Китаю, адже нащадки іммігрантів у другому та третьому поколіннях прагнули інтегруватися в основну течію англomовного суспільства. Піднесення саме китайськомовної літератури відбулося наприкінці 1980-х років: у 1987 році відомі письменники Лу Їнь (卢因) і Лян Ліфень (梁丽芬) ініціювали створення «Асоціації канадських письменників китайського походження» (加拿大华裔作家协会) у Ванкувері. Створення цієї асоціації знаменувало початок свідомої інтеграції та розвитку канадської китайськомовної літератури. Незабаром, із широкомасштабною імміграцією до Канади із Гонконгу та материкового Китаю в 1990-х роках, канадська китайськомовна література сформувала два великі творчі осередки у Ванкувері та

Торонто. Асоціація канадсько-китайських письменників (加华作协) у Ванкувері стала головним китайським літературним центром на заході Канаді, регулярно видавала китайсько-англійський двомовний шоквартальник «Канадсько-китайські письменники» (《加华作家》), співпрацювала з газетами «Сіндао жибао» (《星岛日报》), «Хуаньцзо хуабao» (《环球华报》), «Мін бао» (《明报》) та ін. з метою публікації окремих рубрик, присвячених канадсько-китайській літературі, й заохочення письменників створювати літературні твори китайською мовою. Спільною канадсько-китайських письменників (加拿大中国笔会) в Торонто у 2004 році було видано дві антології китайськомовної літератури: «Місяць на Заході – збірка вибраних оповідань китайсько-канадських письменників» (《西方月亮—加拿大华人作家短篇小说精选集》) і «Бунтівна троянда – збірка вибраних новел китайсько-канадських письменників» (《叛逆玫瑰—加拿大华人作家中篇小说精选集》). Це переважно були оригінальні китайськомовні твори, а також переклади китайською канадсько-китайської англомовної літератури. Незважаючи на те, що читацька аудиторія канадсько-китайської літератури – це здебільшого китайська спільнота, із запровадженням канадської мультикультурної політики та збільшенням кількості китайських іммігрантів ця особлива етнічна література почала демонструвати величезний вплив і сприяла посиленню позицій китайської мови у Канаді [3].

Починаючи з 1990-х років у літературному світі Канади з'явилася велика кількість видатних китайськомовних письменників: Лі Цюньїн (李群英), Чжен Айлін (郑露龄), Цуй Вейсін (崔维新), Юй Чжаочан (余兆昌), Чень Цзехуань (陈泽桓), Чжао Лянь (赵廉) та ін. Тематика й проблематика, форми їхніх творів стали більш різноманітними, а творчі досягнення неодноразово удостоювалися нагородами у галузі літератури.

Цікавими вбачаються дослідження канадської китайськомовної літератури (加拿大华文文学) в контексті всесвітньої китайськомовної літератури (世界华文文学) з точки зору її унікальної поетики й особливостей.

Відомий канадський письменник сучасності Чжен Наньчуань (郑南川) закликає уникати у канадській китайськомовній літературі ознак іммігрантської літератури, певної відокремленості від мейнстріму, і тому пропонує концепцію «літератури нових канадців» (新加拿大人文学), що реалізується у декількох постулатах. Насамперед, Чжен

пропонує вирішити проблему культурної ідентичності канадського китайськомовного письменника, яка полягає у трансформації власної культурної ідентичності і локалізації, що вимагає від письменників набуття духу «нового канадця» [2], позбавлення «чужості» іншої культури, і натомість письма з позиції канадця. Така локалізація неодмінно передбачає певного досвіду і розуміння нового життя у Канаді, тому важливим кроком є неупереджене сприйняття канадської культури, а не заміна сприйняття реальності, виходячи із традиційних поглядів власної культури. І, наостанок, китайськомовна література Канади і власне китайська література нерозривно пов'язані, але відмінність полягає в тому, що перша описує життя китайських іммігрантів у Канаді з її унікальною специфікою мультикультуралізму, є частиною культури Канади і одночасно поєднана із канадською літературою.

На думку Чжао Ляня, вагоме значення і важливість китайськомовної літератури у Канаді важко переоцінити, адже наразі китайська мова є третьою за поширеністю у Канаді і має всі шанси випередити французьку [2]. Канадська китайськомовна література перебуває в періоді процвітання та стрімкого розвитку, і у багатьох відношеннях сформувала сталу традицію. Вона не тільки займає визначне місце в історії канадської літератури, але й є динамічним й потужним локусом китайськомовної літератури в Північній Америці та світі. Важливою задачею всесвітньої літератури є поєднання та інтеграція різноманітних літератур із унікальними культурними особливостями, відтак потужний розвиток китайськомовної літератури в Канаді і її академічних досліджень є природним результатом поширення китайської культури на Заході як важливої складової частини мультикультурної Канади.

Література:

1. 丁果, 贾葆蘅. 加华文学起源刍见. 世界华文文学论坛. 南京, 2022年第2期. 5–23页.
2. 加拿大华文文学的发展历程与现状—加拿大华裔作家郑南川访谈. 文艺报. 2022-09-16. URL: <http://www.chinawriter.com.cn/n1/2022/0916/c405057-32527344.html>. (дата звернення: 15.11.2023).
3. 严志军, 严又萍. 加拿大华裔文学. 中国大百科全书. 2022-01-20. URL: <https://www.zgbk.com/ecph/words?SiteID=1&ID=24282&Type=bkzyb&SubID=49955> (дата звернення: 15.11.2023).